

IZLOG STRIPA - HERMANN HUPPEN

Ljepota originala

»Jeremiah« je postapokaliptični strip, Hermannova vizija svijeta nakon sveopćeg rata i kataklizme. Serijal o Nicku pristupačan je djeci koja će ga čitati s ulikom, uživajući u raskošnim prizorima snoviđenja u kojima su glavni junaci životinje. Dijalozi su jednostavni i duhoviti. »Caatinga« tematizira krvave borbe u Brazilu tridesetih godina 20. stoljeća između brutalne policije koja štiti veleposjednike i jednako brutalnih bandita Cangacierosa koji štite sebe

BOŽIDAR TRKULJA

Autor koji je napravio bitne pomake u svijetu stripa, punim imenom Hermann Huppen, dobro je poznat ljubiteljima stripa koji su se s njegovim radom mogli upoznati još u vrijeme kad je »našim područjem« vladala Stripoteka.

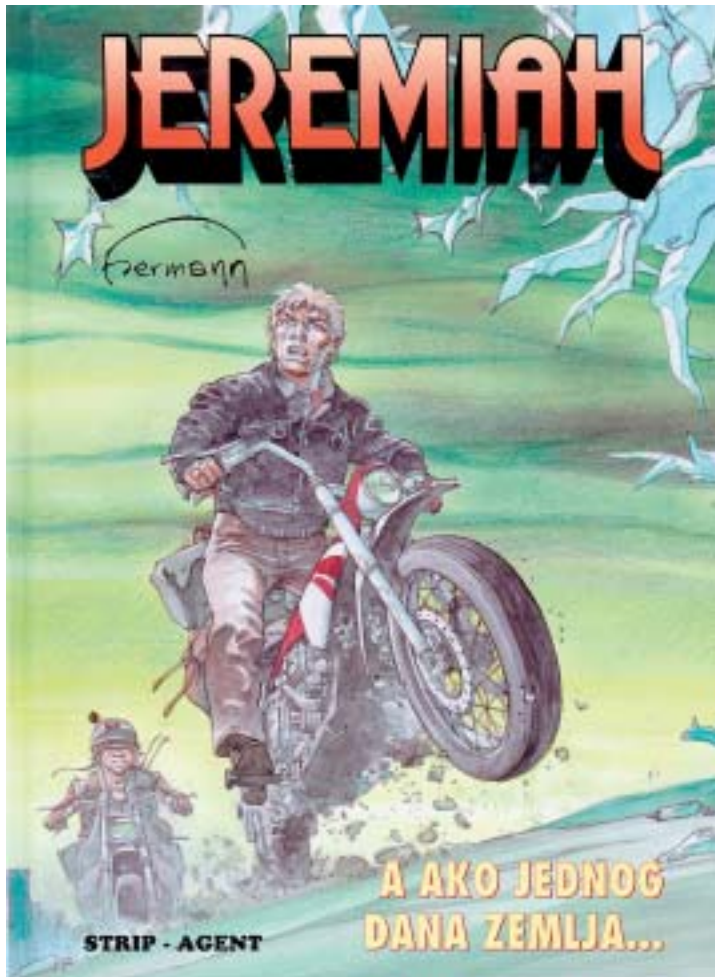
Površno upoznavanje s tim autorom konstatacija je koja bi najviše odgovarala jer je Hermannove stripove Stripoteka objavljivala crno-bijele. Stoga je i vrijednost originalnog rada tog umjetnika stripa bila umanjena, jer je Hermann sve stripove radio u boji. No, i to se promijenilo pojavom izdavačke kuće Strip-agent koja je 2002. godine počela objavljivati neoskvrnjene albume.

Dosad je u nas objavljeno sedam Hermannovih knjiga, pet iz serijala »Jeremiah« i dvije o dječaku Nicku. Ovih je dana objavljena 25. epizoda u nas najpoznatijeg Hermannova lika Jeremiaha pod nazivom »A ako jednog dana zemlja...«. Riječ je o posljednjoj knjizi, što može dovesti u zabludu, jer će serijal i dalje ići u Hrvatskoj, ali ne po rednim brojevima već onako kako izdavaču omogućuju Hermannovi zastupnici. No, s obzirom da je riječ o cjelovitim epizodama, čitateljima to nije neka osobita prepreka.

Pravedni Jeremia i kompanjon probisvijet

»Jeremiah« je postapokaliptični strip, odnosno Hermannova vizija svijeta nakon sveopćeg rata i kataklizme. Ta vizija naravno nije lijepa, no glavni junak Jeremiah svjetlo je u tom svijetu, pravedan i pošten, ali kako ništa nije ni crno ni bijelo, Hermann mu stvara pratitelja Kurdyja Malloyja - simpatičnog probisvijeta koji mu je protužea.

Njih dvojica, nadopunjujući se vrlinama i manama, vruljaju upuštenu svijetom kojim vlada bezakonje i pravilo jačeg. Na svojim putovanjima susreću mnoge i raznovrsne likove, od onih kojima pomažu do onih koji provode tiraniju. Strip je premijerno objavljen 1979. godine, a upravo je po njemu snimljena i trilologija o Mad Maxu u

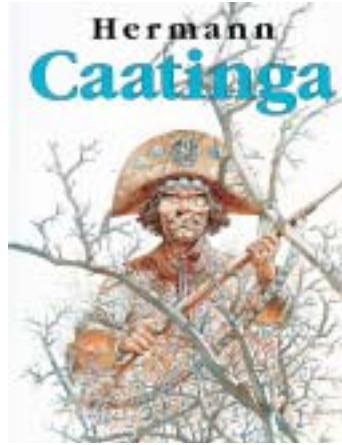

SERIJAL »JEREMIAH«: Naslovnica posljednje knjige

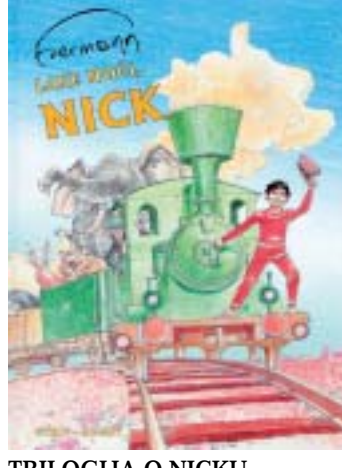
kojoj se osjećala atmosfera stripa, što se za neke druge filmske pokušaje ne može reći. Druga netom izišla knjiga ona je iz trilologije o Nicku - »Lake noći, Nick«. Za razliku od Jeremiaha ili Bernarda Princa i ostalih poznatijih Hermannovih stripova, taj je pristupačan djeci koja će ga čitati s užikom ako poznaju slova. Ako to nije slučaj, neometano će uživati u lijepim i raskošnim prizorima snoviđenja u kojima su glavni junaci životinje. Strip je to koji javu nastavlja na san i obrnuto, a dijalozi u rjetkim oblačicama jednostavni su i duhoviti te ni u jednom trenutku neće razočarati roditelje koji će neko podne morati provesti u čitanju pritisnuti dječjom željom za bajkom.

Surovo vrijeme i likovi

Treća Hermannova knjiga izdana nedavno samostalna je i

»CAATINGA«: Naslovnica samostalne knjige

TRILOGIJA O NICKU: Naslovnica druge knjige

postavljajući vizualne naracije kojima je pokazao kako se radnja može razvijati slikom uz neznačajnu, dakle nužnu upotrebu riječi. Hermann se stripom počeo baviti u 25. godini s nekoliko kraćih priča po narudžbi jednog malog belgijskog nakladnika, nakon čega mu je Michael Reiner-Greg ponudio scenarij za serijal »Bernard Princ«. Pilot-epizoda objavljena 1966. godine, predstavila je Hermannu kao potpunog autora, dok mu je kvaliteta »Bernarda Princa« otvorila vrata za sve daljnje projekte.

Sa scenaristom Laymilleom Hermann je napravio dva albuma pustolovnog stripa »Jugurtha«, a zatim je radio na uspješnom serijalu »Comanche« započeto 1969. godine. U autorovu opusu potrebno je spomenuti serijal »Red Dust«, kao i »Tornjevi Biris-Mauryja«.

Kad je riječ o Hermannovu utjecaju na strip, prvenstveno se može govoriti o njegovoj us-

cjelovita, no zato najbrutalnija i čini se kao nedovršena. To je »Caatinga«, strip utemeljen na povijesnim činjenicama što mu daje snagu. Radnja je smještena u istoimeno područje u Saratau na sjeveroistoku Brazila, u tridesete godine 20. stoljeća. U to se vrijeme sušnim i siromašnim područjem vode krvave borbe između brutalne policije koja štiti veleposjednike i jednako tako brutalnih bandita Cangacierosa koji štite sami sebe, to po svemu ravnih im Volantesa - osvjetnika iz lokalnog stanovništva.

Dakle, krvi do koljena, a glave na kolcima. Ogoljeno, surovo i ružno vrijeme zahtijeva upravo takve likove i takvu atmosferu što je majstor stvorio crtačkom tehnikom dočarao u potpunosti.

Kad je riječ o Hermannovu utjecaju na strip, prvenstveno se može govoriti o njegovoj us-

IN MEMORIAM: JOHN PEEL (1939-2004)

Rock-institucija kojoj se vjerovalo

U povodu smrti Johna Peela, radijske ikone BBC-a, britanski premijer Tony Blair, koji je svojedobno bio gitarist u studentskom bendu, rekao je: »Iskreno sam tužan zbog Johnove smrti«. Ništa čudno ako znamo da je u sklopu BBC-a koji je često znao biti konzervativan, Peel promovirao punk i reggae, hip hop, ali i velike u njihovim počecima - Jimija Hendrixa, The Fall i The Undertones

ANTE BATINOVIĆ

Ako je suditi kako novinske agencije i mediji reagiraju na nečiju smrt, i iz toga se može iščitati koliko je važnost imao pokojnik. U slučaju Johna Peela, znamenitog DJ-a Radija 1 BBC-a, iako se nije radio o autoru ili izvođaču pop-glazbe, njegov je rad bio iznimno cijenjen.

Eurovizjska razmjena vijesti početkom tjedna poslala je čak dva izvještaja. Prvi je snimljen u BBC-ovim studijima odakle je u Veliku Britaniju i svijet John Peel odašilao svoj izbor glazbe, a drugi u dvorištu njegove seoske kuće izvan Londona. Poznato je da je Peel odavna želio živjeti izvan Londona i samo kad je morao zbog emisije, putovao je britanski glavni grad. Karakteristična scena je ona u kojoj Peel pregledava hrpu otmotnica u kojima mu novi demo bendovi šalju probne snimke u nadi da će ih emitirati u svojoj emisiji i tako im pribaviti prve vrlo sigurne znake uspjeha.

Protiv instant-proizvoda

John Peel nikad nije želio emitirati poeste hitove i etabliranu, »dijetnu« pop-glazbu, već onu koja je bila više od instant-proizvoda za svakodnevnu upotrebu. Tko zna što bi bilo s punkom da ga Peel nije promovirao i nanjušio sve vrijednosti i blagodati novog vala potkraj sedamdesetih i početkom osamdesetih. Nije uopće čudno što Bernard Sumner, član Joy Divisiona i kasnije New Ordera, kaže: »Samo zahvaljujući podršci Johna Peela postojali su Joy Division i New Order. John je jedan od samo nekoliko ljudi na svijetu koji je stvarao priliku za izvođače što sviraju alternativnu glazbu.«

Drugi prilog iz eurovizjske razmjene snimljen je u peruanskom gradiću Cuzco, u kojem razlog Peelove smrti objašnjava liječnik koji je pokušao sve kako bi ga oživio nakon srčanog udara na putu od luksuznog hotela »Manasterio« do bolnice Pardo. Peel je u Peru bio na odmoru sa ženom Sheilom koja je u prilogu prikazana kako izlazi iz bolnice nakon što je utvrđena smrt njezina muža

JOHN PEEL: Bio je nepogrešiv u odabiru novih izvođača

s kojim ima četvero djece.

Iako se Peel na svoj način bavio prezentacijom glazbe u »najglazbenijem« mediju, radiju, imao je svih ovih desetljeća izniman ugled, i to ne usprkos MTV-u nego mimo te glazbene korporacije.

Reagirajući na vijest o smrti, britanski premijer Tony Blair, koji je svojedobno svirao gitaru u studentskom bendu, rekao je: »Iskreno sam tužan zbog Johnove smrti«. Ništa čudno ako znamo da je u sklopu BBC-a koji je često znao biti konzervativan, Peel promovirao punk i reggae, hip hop, ali i velike u njihovim počecima - Jimija Hendrixa, The Fall i naročito The Undertones. Omiljena Peelova pjesma bila je »Teenage Kicks« grupe Undertones.

Dodatna i svjetski prepoznata aktivnost tog DJ-a, uz radijske emisije, bili su John Peel Sessions, emisije u kojima je ugošćavao uživo bendove s posebnim programima smišljenim za te prilike. Sjećam se koncerta britanske grupe Wedding Present koja je kod Peela izvodila ukrajinske narodne pjesme stare i nekoliko stoljeća, a potičaj za to dao je gitarist grupe Peter Solowka, po-

drijetlom Ukrajinac. Kasnije je njihov album nazvan »Ukrajinski istupi Ivana Pila«!

Bez konkurencije

John Peel, pravim imenom John Robert Parker Ravenscroft, rodio se 1939. u Heaswallu, blizu Liverpoola, grada na sjeverozapadu Velike Britanije iz kojega su bili i Beatlesi. Kad je pedesetih godina prvi put čuo »Heartbreak Hotel« Elvise Presleyja, Peelu se život okrenuo naglavačke. Početkom šezdesetih odtelio je u SAD, postojbinu rocka, u Teksas, i radio na nizu lokalnih radijskih stanica. U domovinu se vratio 1967. gdje je najprije radio na »piratskim« radijskim stanicama što je neko vrijeme bilo popularno u Velikoj Britaniji, ili, preciznije, u moru oko Otoka, jer su »piratske« stanice bile uglavnom na brodovima. Zatim je prešao na BBC-ev Radio 1, najjaču radijsku postaju koja emitira pop-glazbu.

Nepogrešiv u odabiru novih imena, odmah je stekao status rock-ikone, rock-institucije kojoj se vjerno i u BBC se cijeni. Jednom su mu prigovorili da nije podržavao postavu Oasisa u njihovim počecima. Peel je

imao precizno objašnjenje: »Oduvijek smo u Velikoj Britaniji imali velikane - The Rolling Stones i The Beatles i uvijek smo im htjeli naći dostojne zamjenike. No, to nije baš išlo. Nikad nisam smatrao da bi Oasis mogao biti tako veliki bend pa ga nisam ni podržavao. Pokazalo se da sam bio u pravu. Nikada od njega tako velikog benda, što se vidi i u praksi.«

MTV postoji nešto više od dvadeset godina i koji put, nažalost, ima izniman utjecaj. No, MTV ni jednog trenutka nije mogao ugroziti važnost Johna Peela. Onima koji Peelov posao disc-jockeya možda povezuju s današnjim DJ-ima, naročito s tzv. remiksanjem i sličnim potezima u kojima se koriste tuđom već snimljenom glazbom, treba naglasiti da je DJ u prvom slučaju nešto posve različito. Peel nije nikada (zlo)radio tuđu, gotovu glazbu, nego ju je prezentirao svijetu želeći da ljudi čuju i nešto drugo osim već ponudene i vladajućeg na tržištu. Nije se koristio glazbom Joy Divisiona i New Ordera da bi ih remiksao i prodavao kao svoj proizvod, nego ih je učinio atraktivnima najširoj publici.

Svi je. Zbrajam na brzinu koliko ih trebam. Za Dunju. (Prvo čujem hrapav glas kad pomislim na nju. Ime joj još nisu stigli polatiti. Oni čija slova nisu polatena - još su nedavno dizali telefonsku slušalicu i organizirali nam večere.)

Za babu Mimu. (Velika pegla na žar i mala putna čiji se metalni uložak stavlja na žeravicu u štednjaku. Od njenih stolnjaka tkanih u lepoglavskoj kaznionici, nije se sačuvao ni jedan. Kućni blagoslov je preživio. Onaj tko je jako vješt, zna pročitati zadnje dvije riječi koje vrijeme nije pojelo: ljubav vlada.)

Za dedu Medu. (Na pretovarenju polici njegova Zbirka Zakona i uređaba iz 1934. Urednici Sredojević Vukadin i Vojnović Todor. Političko-upravni sekretari. Otvaram slovo A: Aciteline - proizvodnja i upotreba. Agrarna reforma na velikim posjedima - likvidacija.)

To mu je trebalo. Trošarina banovinska na vina i rakiju. Podcrtana stranica 477.

Zagrizem u jabuku kanadu koju je posadio 1927. za drugu unuku.)

Za baku Tenu. Još grickamo njene pužice od oraha iz kuharice gdje su joj masni otisci prstiju kraj oznake Jako fino!

Kad umrem, metnite mi šal oko vrata

- A meni, kad umrem, metnite šal oko vrata da oni gore ne vide kak mi je vrat naboran!

Smijali smo se toj kicoškoj narudžbi. Kad je došlo vrijeme, poslušali smo je. Crni kostim i šal s narančastim cvjetovima, kao da ide unuci na promociju.

Simone de Beauvoir pobunila se protiv kindurenja za lijes. Kao da ih spremamo za izlazak. Mrtvoj je mami obukla spavaćicu. Tko je obukao nju?

Tamo gdje sam rasla, djecu su čuvali od smrti. Smrt nije bila za djecu. Lista je bila duga: škare, šibice, vino. Smrti na listi nije bilo jer nije postojala.

Prvo sam je sreala kod Andersena. Djevojčica sa žigicama kako ju je oslikao Kirin, bila je nalik guščarici Anki, imala je svjetlost u krilu i otišla je

baki na nebo. Puno poslije došao je Matoš: miruj, u smrti se sniva. Jer se sniva, nije strašno.

Onda je došao Vidrić: Crnom zemljom preoranom razlile se vode sjajne

A oblaci mirno plove u tišine veličajne.

Sjajne, veličajne. Ništa strašno.

Onda Goran: sve što je život sio i smrt žela.

U onom sve, već sam bila ja.

Ništa ga ne može zadržati

Kod Thomasa Manna smrt je u Veneciji. Kod mene je u Bolnici Merkur. Venecija je književnost, Bolnica Merkur je stvarnost. Tamo kod nekih znaju presaditi jetru, drugi im umiru. Umiru oni do kojih nam je stalo.

- Ako to nije ono - izgovorio je slutnju.

- Ma daj! Ne treba misliti crno.

Ljubav ima velike zalihe i ne da se tek tako savinuti. U tramvaju iz bolnice postaje mi jasno da će umrijeti. Da ga ništa ne može zadržati. Da je sve već odlučeno. Da se ništa ne može promijeniti. Da se ništa ne može promijeniti. I da nema molitve.

Od svih želja najveća je - oprati zube. Obrijati se. Oprati kosu. Podići glavu malo više. Imati čačkalicu među natečenim prstima.

Ograđuju ga plahtama od drugih pacijenata. Na krevetu mu velikim slovima piše MR-SA. To je neki bolnički anagram smrti, slutim.

Prazno gledam s prozora u oblake. Gore na krovu četvrtog kata mačka prelazi s prozora na prozor po uskom ukrasu fasade. Zaustavljam dah. Samo da prijede.

Prešla je. Vinska mušica lebdí mi oko olovke. Pazim da je ne ozlijedim. Ona je znak. Nešto mi poručuje. Bojim se okrenuti papir.

- Umro je. U pola deset - dodaje glas u slušalici.

Više ga nikad ništa neću moći pitati.

Tupa tišina u kojoj dišem, koračam, plačem.

U noći se budim jer čujem

Vjesnikova priča

Spomenka Štimec

Mirogojska

ILUSTRACIJA: RUDI LABAŠ

kako izvlači prste iz moje ruke.

Idem pogledati grob u koji će ga staviti. Krematorij. Polje 5 B. Pripremljeno pet grobnih mjesta koja čekaju. Izabirem nepogrešivo onaj koji će biti njegov. Podižem poklopac da vidim kako izgleda unutra to mjesto koje je kraj svega.

Urne plivaju u vodi, a on je zaobilazio lokve

Blatna voda je ispod poklopca. Blatna voda je ispod drugog poklopca. Blatna voda je ispod svakog poklopca. Na krematoriju urne plivaju u blatnoj vodi.

On je otvarao kišobran i na najmanji pljusak. Zaobilazio je lokve. Kupio je cipele za kiše i cipele za bluzgavicu.

Zovem upravu groblja da pitam ulažu li se urne u vodu?

- Ma ni govora! Mi očistimo grobno mjesto prije polaganja urne.

I onda se voda vrati. Trebalo bi te stjenke graditi od nepropusnog materijala, mudrujem. - Kremirani leže u vodi! To je takvo mjesto. - Jecam u slušalicu.

- Ali njima je svejedno - kaže prijateljica da me prizemli.

Sad razumijem one koji urne drže u ormariima svojih kuća. Tamo su mrtvi na suhom. Tamo su kod kuće.

Najgore je kad ih ostavimo grobarima.

Kad odemo kući poslije ispraćaja. Kad grobari zaključaju staklena vrata dvorane. Tad postaju njihovi, kao nadgrobni buketi. Bukete mjere da ih unovče. A one koje smo voljeli pripremapu za susret s vatrom.

Vrućina lizne tu kosu koju smo voljeli.

Za let si dušo stvorena, polako pročitam svaki put, da se ohrabrim.

- Hodaj, hodaj puno, meni je to pomoglo - veli Vera.

Osluškujem kako će se javiti. Skripne ormar. Zacrveni plinski sat. Preleti ptica. Kamenčić u cipeli. Vjeter donese list na usnice. Uzalud odgonetam.

Pravoslavna crkva jasno povukla crtu između dva svijeta: živima se svijeće pale gore, mrtvima dolje. Nema brkanja. Odnednom razumijem tu crtu: može se samo iz gornjeg reda u onaj dolje.

Gledam puna nježnosti u njegov recept za namaz od čvaraka. Zavirujem pod svako slovo da vidim kako je energija ruke samouvjereno klizila niz papir.

Vrebam svoju intuiciju: to će biti on. Intuicija ne voli da je se vrebalo.

- Rastemo u savezu s mrtvima - veli Rujana da me ohrabri.

Savez prepoznajem.

Ne znam što bih s leptirom koji je uletio u sobu. Ne mogu ga vratiti s druge strane stakla ako je tu potražio sklonište.

Noću slušam kako albanski pekari tuku tijesto za burek.

Ugasile su se zvjezdice u očima

Tjeraju me psihijatru. Tuga je poremećaj i to se liječi.

Psihijatar pita. Nevoljko otvaram usta. Donja vilica nerado se odvajala od gornje.

Prozac. Evropa se obiluzuje za njim.

Meni je mučno od njega. Bu-

Bilješka o piscu

Spomenka Štimec (1949) rođena je u Orehovici kod Čakovca. Živi u Zagrebu. Piše na esperantu i tajnica je Svjetskog saveza esperantskih pisaca.

Objavila je roman »Sjena na unutrašnjem pejzažu«, Pisa 1984. i 1994., zbirku priča »Putovanje na rastanak«, Budimpešta 1990., te putopise »Neposlana pisma iz Japana« 1990. (japanski prijevod Hukuoka 1991., kineski prijevod Harbin 1992.) i »Geografija spomena«, Beč 1992.

Objavljena joj je proza »Hrvatski ratni noćnik« u Beču 1993. (japanski prijevod 1993., njemački prijevod 1994., a francuski 2004.), kao i »Tilla«, u Pisi 2002. Proza »Tena - Dom u Srednjoj Europi«, Beč 1996., izišla je u japanskom prijevodu 1999. u Tokiju, a dramatisirana za japanski radio NHK 2000. godine.

nim se. Kemikalijom na ljubav. Kemikalijom na smrt. Kao varenikom.

- Koliko dugo to treba uzimati?

- Pola godine.

- Pola godine?

- Vrijeme liječi.

Ugasile su se one zvjezdice u očima koje sam imala prije nego što sam sreala smrt.

Ukočilo se rame od tereta. Rame popravljam ja na fizijatriji. Oči se ne popravljaaju.

Bez zvjezda se može.

Ništa se ne može dopuniti ni promijeniti.

Svijeća za izgubljeni privilegij

Obnavljaju fasadu koju više neće vidjeti.

Ne mogu maknuti garderobu iz ormara u kojoj me poznavao.

Kalendar se okreće, sve brže.

Ima u Božjoj ljekarni jedna biljka. Zove se zlatnica. Od nje se pravi čaj protiv tuge za mrtvima. Pronašla sam je, važno je znati da je ima.

Na rubu krematorija, okrećem leđa šumi u kojoj leže odbačeni štednjaci. Drveće su ugušili nametnici-bršljani. Kad padne lišće, u sumrak se bijele razvaljani frizideri.

Neću da leži kao odbačeni radiator.

Pobuna se primiri. Od prozaka ili vremena.

Shvatim da je bio privilegij smijati se i dogovarati što će biti sutra.

Pa palim svijeću za izgubljeni privilegij.

Ima toliko svijeća. Mora da je bilo mnogo privilegija.